

Nyhedsbrev, SN 192, Februar 2024

Foreningen Svend Gønge

Stiftet onsdag den 12. juni 2008

Pro honore patriae

Foreningen Svend Gønge

Svinøvej 42,
4750 Lundby
Tlf.: 4074 1870

Skriv til formanden:
jens@hallqvist.dk

Hjemmesiden:
www.svend-goenge.dk

Bestyrelse:

Formand:
Jens Hallqvist

Næstformand:
Ole Ib Hansen

Kasserer:
Jens Hallqvist

Sekretær:
Jens Beck

Øvrige bestyrelsesmed-
lemmer:
Per Alstrøm
Gunnar Stobbe
Ingegerd Riis
John Gravesen
webmaster

Redaktion på SN:
Jens Beck.

Skriv til SN:
[svendgoengepoul-
sen@gmail.com](mailto:svendgoengepoul-
sen@gmail.com)

Tur til snaphanestatuer mv. i Skåne

I dette blad finder du indbydelse til denne tur, idet bladets første 2 sider omtaler statuen "Lille Mats" i Præstø og mindestenen i Gl. Lundby.

Mailen er vedhæftet FSGs *folder om kør-selv-tur* til Snaphanefigurer i Skaane, samt *Tilmeldingsseddel*. OBS: tilmeldings- og betalingsfrist er den **18. marts**.

Snaphanestatuen i Præstø

Efter en indsamling blev denne statue rejst i 1951 som en kopi af Axel Ebbes snaphanestatue fra 1934 i Hembygdsparken, Hässleholm i Skåne, hvoraf en gips-model stod i Ebbemuseet i Trelleborg.

Man ønskede på denne måde at skabe "*Et minde for Snaphanerne*" - hvilket var overskriften i den opfordring, som en komite bestående af kendte personer fra København og Stevn, underskrevet af Præstø's borgmester H.F. Carøe, udsendte – med opfordring til offentligheden om at støtte dette projekt, og hvor historien om Snaphanerne i korte træk fortælles og deres tilknytning til Sydsjælland og Svend Gønge. Projektet forventedes at koste 12-14.000 kr.

Statuen i Hässleholm, udført af den svenske billedhugger Axel Ebbe, er et fortræffeligt kunstværk. Man ser en almuemand i tidens dragt. Han står i skoven med sin bøsse, som han lige har affyret, og nu venter han sin fjende med hænderne på bøsseløbet. Han er parat til at slå fra sig.

Lille Mats i Præstø

Idemanden hr. Schlesch havde fået en aftale med enken efter Axel Ebbe om tilladelse til at fremstille en kopi af Lille Mats og opstille denne i Præstø. Da man havde fået tilstrækkelige tilsagn om støtte, lånte man støbeformene, som blev bragt til Danmark, hvor kgl. bronzestøber Rasmussen, København, udførte opgaven i løbet af 3-3½ måned. Et særligt problem var i efterkrigstidens valutarestriktioner

at få tilladelse til at overføre penge fra Danmark til Sverige.

De danske Snaphaner var en udløber fra Skåne, hvor almuen efter krigen 1658-60 og op til og især under Skånske Krig 1675-79 havde rejst sig som en modstandsbevægelse mod den svenske konge efter hans erobring af Skåne, Halland og Blekinge, som indtil 1658 var en del af Danmark.

Betonfundamentet var støbt af murermester Poulsen, hvorpå man anbragte en stor granitsten. Et par dage før afsløringen kom bronzestøberen med statuen, som blev monteret på stenen.

Afsløringen den 29.9.1951 af snaphanestatuen i Præstø blev indledt med, at dren-

gekoret fra Tomelilla sang, og efter fællessangen ”Høje Nord” holdt komiteens formand Jensen-Stevns afsløringstalen og overgav statuen til Præstø by. På vegne af byen og byrådet modtog borgmester H.F. Carøe med tak statuen, hvorpå man hørte Studentersangerne synge. Så talte professor Knud Fabricius om snaphanebevægelsen, og man sluttede med at synge ”I Danmark er jeg født”. En del af højtideligheden blev transmitteret i både dansk og svensk radio.

Efterfølgende blev der rettet nogen kritik af Komiteen for at have kørt hr. Schlesch (idemand, initiativtager og primus motor) ud af projektet, hvilket gav polemik i tidens aviser – mens vi andre nu glæder os over den flotte statue i anlægget ved Frederiksminde i Præstø.

Læs mere om denne statue og højtideligheden mv. på <https://www.praesto-arkiv.dk/snaphanen-i-frederiksmindes-park/>

Mindestenen i Gl. Lundby

Søndag den 8. september 1963 blev der i Lundby foretaget afsløring af en mindesten for Gøngehøvdingen Svend Poulsen.

Der kom folk fra Skåne og fra mange egne af Danmark. Næstved Tidende havde støttet sagen fra første færd, og hjemmeværnet deltog med ild og sjæl, og godtfolk fra hele Sydsjælland gav et bidrag til stenens rejsning.

Hjemmeværnskompagni 8102, distrikt Køng, marcherede ind med Danebrog under kommando af kaptajn Per Damkjær og tog opstilling på den østlige side af pladsen og Hjemmeværnets chef, Generalmajor P.M. Digmann skridtede fronten af, mens orkestret spillede Kaj Normann Andersens ”Gøngemarch”, hvorefter Poul Villadsen fra Dansk-Skaansk Forening steg op ved siden af stenen, som var tildækket med et stort Danebrogflag og bød velkommen på mindestenskomiteens vegne.

Derefter gennemgik han Gøngehøvdingens liv som kriger for Danmarks sag under kongerne Christian IV, Frederik III og Christian V. Som betaling for gøngehøvdingens indsats under svenskekrigene skænkede Frederik III ham (den daværende) Lundbygaard.

Chefen for hjemmeværnet, Generalmajor P.M. Digmann sagde, at der har altid været tapre og modige mænd, som under svære tider tog kampen op mod voldsmagten – Niels Ebbesen, Svend Poulsen og mange andre. Stenen her skal minde de vejfarende om, at modstand og kamp for retten altid er aktuel, og selv om vi har fred i dag, er det godt at have en levende erindring om fortidens stridsmænd i vore hjerter.

Fanekommandoen præsenterede herefter gevær, fanerne sænkedes og generalen afslørede den smukke natursten.

Derefter spillede orkestret ”Danmark dejligst Vang og Vænge” og så talte den skånske provst Anders Hedwall, som bragte en hilsen fra Gønge Herred og derpå læste han et hyldestdigt *), som han havde forfattet i dagens anledning. Provsten sluttede sin tale med som formand for Dansk-Skaansk Forening at lykønske Lundby med stenen. Derefter sang man en Gøngesang med musik af Hedwall **).

Artiklen om mindestenen med foto er oprindelig trykt i Svend Gønge Komitéens Nyhedsbrev no. 4, marts 2008.

*) <https://svend-goenge.dk/G%C3%B8nge%C3%B8vdingen/G%C3%B8nge%C3%B8vding%20-%20Anders%20Hedwalls%20digt%201963.pdf>

**) <https://svend-goenge.dk/historie2/om%20svend%20poulsen/>

incl. hans digt 1951 fra afsløringen af snaphanestatuens i Præstø.

Kør-selv-tur til Snaphanestatuer mv. i Skåne.

Dato: Weekenden den 25.-26. maj 2024

Idé: Vi kører i private biler til de snaphanefigurer mv. i Skåne, som kan ses ifølge FSGs nye folder herom.

Forudsætninger: Mindst 16 og maks. 24 deltagere, samt at vi kan fordeles i biler a' 4 pers., idet vi håber at kunne skaffe plads til yderligere 4 personer.

Hertil kan komme skåninger oa., som bor eller overnatter i Skåne den weekend.

Om flere af stederne: se <https://lindasnetsted.wordpress.com/2021/06/03/skane-minder-fra-snapphanetiden-i-goingeomradet/>

Om flere af stederne: se <https://dan.wikitrans.net/Snapphanar>

Lørdag den 25.5.2024:

09:00 Afgang fra Medborgerhuset, Banevej 4, 4750 **Lundby**.

Ca. 220 km til:

12:30 Hembygdmuseet og parken i **Hässleholm**, hvor den medbragte frokost spises, før vi beser haven, snaphanen **Lille Mats** (fremstillet af Axel Ebbe i 1934) og går en tur rundt i museet.

Se også <https://www.hembygd.se/vastragoinge/hembygdmuseet-i-hassleholm>

En kopi af denne statue står i Frederiksminde Anlæg i Præstø.

14:30 Turen går 25-30 km videre til **Vittsjö**, hvor vi besøger den lille og fine snaphane **Ubbe** (fremstillet i 1997 af forfatteren og kunstneren Tore Brogårdh) og kører lidt videre til skansen, Gustav Adolf broen og mindestenen,

se <https://sv.wikipedia.org/wiki/Vittsj%C3%B6>

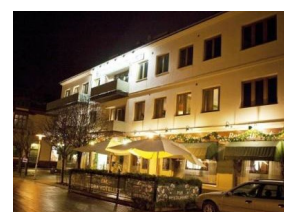
Vittsjö ligger midt i et gammelt grænseland mellem Danmark og Sverige. Her findes flere mindesmærker fra 1600-tallets forskellige krige. I 1612 stod der et stort slag mellem svenske og danskere nord for kirken. Da den svenske kong Gustav II Adolf skulle flygte, gik han gennem isen i Vittsjö, men blev reddet i sidste sekund af en svensk rytter.

16:30 Vi kører ca. 10 km til **Verum** og hilser på **snaphanen**.

Figuren er af massiv eg og udført af kunstneren Sven-Ingvar Johansson, Osby, (<https://www.sven-ingvarjohansson.se>) og rejst af Verum Bygdelaug til minde om Svend Poulsen, som menes at være født på denne egn. Kirken kan også ses, hvis den er åben, samt udsigten ned mod dalen udenfor kirkegårdsmuren. FSGs deltog i afsløringen den 28.10.2010: Seneste

Nyt 28 <https://svendgoenge.dk/foreningen%20sps/Seneste%20Nyt%202010-2011/SN%2028%20%282010-09%29.pdf>

17:15 Så kører vi 25-30 km til:

Stora Hotellet på Västra Järnvägsgatan 17 i **Osby**, hvor vi checker ind (røgfrit hotel).

19:00 På hotellet er der middag med forret og hovedret, samt hyggeligt samvær. Dagens dessert(er) kan tilkøbes. Drikkevarerne er for egen regning.

Søndag den 26.5.2024:

10:00 Vi kører fra hotellet 20-25 km til **Loshult**, hvor vi beser tavlen og hører om **Loshult-kuppet**.

I august 1676 gennemførtes Loshultskuppet, hvor den svenske hær berøvedes hele krigskassen. Kuppet er et af de mere kendte bondeoprør, som fandt sted under den skånske krig, hvor snaphaner og friskytter var indblandet. Krigskassen bestod af sølvmonter og store kobberplader.

Oprørsgruppen rummede både kvinder og børn. Bønderne havde bevæbnet sig med bøsser og spyd og alt, hvad man ellers havde.

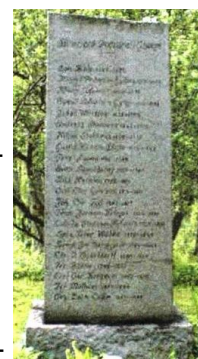
Om muligt kigger vi ind i kirken med det gamle glasrelief i vinduet over koret, genfundet i København, hvortil det tidligere var bortført.

Læs mere på <https://www.sydsvrige.dk/?pageID=325>

11:10 Turen går ca. 20 km videre til **Lönsboda**, hvor **snaphanestatu**en venter på vort besøg.

se <https://www.sydsvrige.dk/?pageID=326>

Vi drejer også omkring Ørkened kirke.

I 1678 nedbrændtes næsten hele Ørkeneds sogn af svenskerne i jagten på snaphaner. Planen var, at hele sognet skulle omringes, og derefter skulle hæren gå til angreb på de forsvarsløse.

Svenskerne ødelagde alle broer og brændte alle gårde, de kom forbi, og man placerede soldater ved alle tænkelige flugtveje, så ingen snaphaner skulle slippe væk – dog med begrænset succes.

12:00 Vi kører de ca. 30 km til **Broby Hembygdspark** på Per Johnssons Väg 3, hvor vi på mindstenen over snaphaner kan se Svend Poulsens navn som nr. 4. Hembygdsparken er et lokalt museum med en del huse spredt ud over området i den skånske bøgeskov. Husene stammer fra gøngernes tid.

Se mere på <https://www.sydsvrige.dk/?pageID=18>

13:30 Turen går 25-30 km videre til **Hovdala Slot** lidt syd for Hässleholm, hvor vi hver især parkerer, løser entre og går en tur rundt på egen hånd. Frokost og kaffe kan købes i caféen.

Slottets ejer i 1670-erne, Jens Mikkelsen, forsøgte at være loyal over for både svenskere og danskere for at Hovdala ikke skulle plyndres og ødelægges. Dette dobbeltspil gjorde, at han fik problemer med befolkningen i Göinge, som var loyale mod Danmark. Slottet blev angre-

bet og plyndret i august 1678 af danske tropper støttet af friskytter. Ifølge traditionen skal en snaphanekaptajn ved navn Lille-Mats, som deltog i plyndringen, have stjålet et gevær fra slottet. Efter hans død førtes bøssen tilbage til Hovdala, hvor den findes endnu i dag. Læs mere på <https://www.sydsvrige.dk/?pageID=74>

16:30 Vi kører de ca. 200 km hjemad.

19:00 Forventet hjemkomst.

Gyldendals anbefalinger til Historiske Dage 2024

LORDAG DEN 9. MARTS

10.30 på Onkel Danny-scenen
Frederik Stjernfelt i samtale med Ulrik Langel.
★★★★★ Berlingske

12.00 på Blå scene
Anne Lise Marstrand-Jørgensen i samtale med Johanne Mygind.
★★★★ Kristeligt Dagblad

13.00 på Grøn scene
Kristian Bang Foss i samtale med Jeanette Vørberg.
★★★★★ Politiken
★★★★★ Kristeligt Dagblad
★★★★★ Jyllands-Posten

13.40 på Rød scene
Janne Aagaard i samtale med Jesper Væver Kragh.
"Selve historien er hjertegribende"
-Weekendavisen

15.30 på Onkel Danny-scenen
Dennis Nørmark og Pelle Dragsted i samtale med Niels Krause-Kjær.
★★★★★ Berlingske
★★★★★ Børsen
★★★★★ Politiken
"Særligt læseværdig, inspirerende og nytænkende bog" -Weekendavisen

16.30 på DR-scenen
Lisbeth M. Imer i samtale med Cecilie Nielsen.
★★★★★ Jyllands-Posten
★★★★★ Berlingske
★★★★★ Politiken

SONDAG DEN 10. MARTS

12.20 på Rød scene
Camilla Stockmann i samtale med Dorthe Chakravarty.
★★★★★ Jyllands-Posten

13.40 på Rød scene
Rasmus Hage Dalland i samtale med Dorthe Chakravarty.
★★★★★ Kristeligt Dagblad

14.20 på Rød scene
Kirsten Thorup i samtale med Kathrine Tschernitsky.
★★★★★ Kristeligt Dagblad
★★★★★ Berlingske
★★★★★ Jyllands-Posten
★★★★★ Politiken

16.00 på Grøn scene
Silvia Goldbaum Tarabini i samtale med Kathrine Tschernitsky.
-Nomineret til Weekendavisens Litteraturpris
-Nomineret til Årets Historiske Bog
★★★★★ Berlingske

GYLDENDAL